

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО КРУШЕВ с/у БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 66535/01)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

3 юли 2008 г.

ВЛЯЗЛО В СИЛА НА

03/10/2008

Настоящото решение ще влезе в сила при условията определени в член 44 § 2 от Конвенцията. То може да бъде предмет на корекции по отношение на формата.

По делото Крушев с/у България,

Европейският съд за правата на човека (пето отделение), заседаващ в състав от :

Пеер Лоренцен, *председател*,
Раит Маруст,
Володимир Буткевич,
Ренате Жагер,
Изабел Берро-Лефевр,
Миряна Лазарова Трайковска,
Здравка Калайджиева, *съдии*,

и Клаудия Вестердиек, *секретар на отделението*,

След обсъждане в закрито заседание на състава на 10 юни 2008 г.,

Постанови следното Решение, прието на същата дата :

ПРОЦЕДУРА

1. Производството е образувано по жалба (№ 66535/01), отправена срещу Република България, с която г-н Вихър (Виктор) Севдалинов Крушев, с австралийско и българско гражданство, е сезирал Съда на 21 януари 2001 г. на основание член 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи („Конвенцията”).

2. Българското правителство („Правителството”) се представлява от агентите си, г-жа М. Пашева и г-жа М. Коцева от Министерството на правосъдието.

2. Жалбоподателят твърди, по-специално, че незаконно е бил задържан в психиатрична клиника и, че продължителността на процедурата за обезщетяване на имуществени и неимуществени вреди, която е ангажирал, е надхвърлила разумният срок.

3. На 10 ноември 2005 г., Съдът е решил да съобщи за жалбата на Правителството. Позицията на разпоредбите на член 29 § 3 от Конвенцията, той освен това е решил, че ще бъдат разгледани едновременно въпросите по допустимостта и по съществуването на делото.

ФАКТИЧЕСКА ОБСТАНОВКА**I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО**

4. Жалбоподателят е роден през 1954 г. и живее в Ийгълмонт, Виктория, Австралийски съюз.

5. Той се е заселил в Австралия през 1987 г.

6. През 1992 г. той посетил България, където живеят някои от близките му. На неуточнена дата, по време на пребиваването на жалбоподателя в страната му на произход, майка му депозира жалба срещу него за малтретиране.

1. Задържането на жалбоподателя в лечебно заведение

7. На 27 ноември 1992 г., прокурор от Софийска районна прокуратура на основание член 185, алинея 1 от Наказателно-процесуалния кодекс (параграф 25 по-долу) е разпоредил задържането на жалбоподателя, за да бъде изготвена експертиза, която следва да определи необходимостта от задължително психиатрично лечение. На същия ден жалбоподателят бил задържан от полицията и отведен в специализирано заведение.

8. Обстоятелствата относно пребиваването на жалбоподателя в това заведение са обект на спор между страните.

9. Това е версията на фактите, дадена от жалбоподателя: той бил отведен и задържан против волята си. Изходът на заведението бил пазен и пациентите не могли да преминат без разрешение от лекар. Още с пристигането си, той бил заплашен от персонала, че ще бъде преместен в друго заведение с по-строг режим, ако не изрази писменото си съгласие да се подложи на психиатричен преглед. Исканията му да се срещне с адвокат били отхвърлени, но той бил информиран, че ако даде съгласието си за прегледите, разпоредени от районният прокурор, ще може да се консултира с такъв по време на домашен отпуск. На 1-ви декември 1992 г. жалбоподателят подписал декларация, с която изразява съгласието си да бъде подложен на психиатрични прегледи. Все пак, в същата декларация, той е отбелязал, че съгласието му е мотивирано от задължението да се подчини на разпореждането на прокуратурата. Впоследствие му била дадена възможност за няколко домашни отпуски, по време на които е получил възможността да се срещне с адвокат.

10. Според Правителството, дори жалбоподателят да е бил отведен в психиатричното заведение против волята си, в последствие е дал своето съгласие, най-напред устно, а след това и писмено, да се подложи на психиатрични прегледи. Съгласието му не е било изтръгнато насила и свободата му на движение не е била ограничена. Той е бил настанен в отворено отделение, което му е позволявало свободно да се движи в заведението, да се ползва от домашен отпуск и да напуска заведението, след като изрази искане в тази насока. Веднъж излязъл, той е имал възможността да не се върне в заведението. Освен това е участвал в психотерапевтични сеанси, предполагащи активно участие на пациента. Бил е освободен след отмяната на постановлението на районния прокурор.

11. На 11 декември 1992 г., жалбоподателя депозира, пред апелативна прокуратура, жалба срещу постановлението от 27 ноември 1992 г.; копия от жалбата му са били получени в Софийска районна прокуратура и Софийска градска прокуратура на 15 и 16 декември 1992 г.

12. Освен това, майката на заинтересования подала жалба пред Софийска районна прокуратура срещу постановлението от 27 ноември 1992 г. На 17 декември 1992 г. компетентният прокурор е уважил молбата ѝ, като е установил, че нищо не показва, че жалбоподателят страда от психични смущения и е установил няколко нередности в проведената процедура. Счел е, че приложението на член 185, алинея 1 от Наказателно-процесуалния кодекс не е оправдано, доколкото нищо не сочи за съществуването на пряка опасност от извършване на престъпление.

13. На 22 декември 1992 г. копия от това постановление били изпратени в психиатричното заведение и до майката на жалбоподателя.

14. Заинтересованият бил освободен на 30 декември 1992 г. Медицинското заключение относно неговото психично състояние било изготвено едва през май 1994 г. по изрично искане на Главна прокуратура.

2. Делото за имуществени и неимуществени вреди, водено от жалбоподателя

15. На 11 януари 1994 г. жалбоподателят е подал в Софийска районна прокуратура, Министерството на здравеопазването и психиатричната болница искане за обезщетяване на вредите, претърпени от него вследствие на принудителното му настаняване, в изпълнение на приложимите разпоредби от Закона за отговорността на държавата за причинени вреди (параграф 27 по-долу). Жалбоподателят изтъква, че е бил задържан по разпореждане на Софийска районна прокуратура на 27 ноември 1992 г., но впоследствие постановлението е било отменено от Софийска градска прокуратура. Заявява, че е претърпял значителни неимуществени вреди от лишаването си от свобода, и заключава, че условията за ангажиране на отговорността на държавата, предвидени в член 1 и 2 от приложимия закон, са налице в конкретния случай.

16. На неустановена дата през 1995 г. е разпоредена психиатрична експертиза на жалбоподателя. Вещото лице изготвя заключението си на 19 октомври 1995 г. Проведено е съдебно заседание на 26 октомври 1995 г.

17. С решение от 1-ви декември 1995 г., съдът уважава исквете на жалбоподателя и му присъжда пълната сума на претендираното

обезщетение, а именно 16 000 неденоминирани български лева (или около 170 евро (EUR)).

18. В последствие, психиатричната болница и министерството обжалват.

19. С решение от 17 април 1997 г., Софийски градски съд отменя постановеното решение като немотивирано и връща делото за разглеждане от друг състав на районният съд.

20. На заседанието от 29 юни 1999 г., жалбоподателя изменя исканията си, като увеличава размера на претендираното обезщетение на 40 000 000 лв. (или около 20 460 EUR). Тъй като размерът на претенцията превишава прага за подсъдност на районния съд, съдията препраща делото за разглеждане от Софийски градски съд.

21. С решение от 20 юли 2001 г., Софийски градски съд отхвърля претенциите на жалбоподателя, като счита, че не са налице кумулативно дадените условия за ангажиране на отговорността на държавата, тъй като, от една страна, не се отнася за една от хипотезите, изброени в член 2 от приложимия закон и тъй като, от друга страна, нито прокуратурата, нито психиатричната болница са административни органи и отговорността им не може да бъде ангажирана чрез приложение на чл. 1 от същия закон. Жалбоподателят е бил осъден да заплати държавна такса в размер на 1 600 български лева (или около 800 EUR).

22. Жалбоподателя обжалва. Софийски апелативен съд отхвърля жалбата му на 8 април 2002 г.

23. Той подава касационна жалба. С решение от 13 август 2003 г., Върховният касационен съд, произнасяйки се като последна инстанция, отхвърля жалбата му. Върховният съд счита, че член 2 от Закона за отговорността на държавата за вреди следва да се приложи по отношение на фактите по делото. За сметка на това, той счита, че жалбоподателят не е представил доказателства в подкрепа на твърденията си за значителни неимуществени вреди в резултат от принудителното му настаняване. С оглед на това, претенциите му следва да бъдат отхвърлени като недоказани от представените по делото доказателства.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И СЪДЕБНА ПРАКТИКА

A. Настаняване по разпореждане на прокурора

24. По силата на член 185, алинея 1 от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г. (изменен, 30 май 2003 г.), прокурорът е длъжен да вземе „необходимите мерки за предотвратяване на престъпление, за което има основание да се предполага, че ще бъде извършено”. Това законово основание често е било използвано, включително и в случая

със задържането на жалбоподателя, за настаняването с оглед на психиатричен преглед в рамките на прокурорско разследване (виж СРТ/Inf. (2004) 21, стр. 53, § 150 *in limine*, и забележка под страница № 12).

25. Постановленията на прокурора са могли да бъдат обжалвани пред по-висшестоящия прокурор (член 181 от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г.). Приложимото законодателство, в сила към момента на събитията, не предвижда за лицата, задържани в рамките на прокурорско разследване, възможността да обжалват задържането си пред съда.

Б. Приложимото законодателство по отношение на отговорността на държавата за вреди

26. Член 1, алинея 1 от Закона от 1988 г. за отговорността на държавата за вреди, причинени на граждани гласи, че държавата отговаря за вредите, причинени на граждани от незаконните действия или бездействия на административните органи.

Законът предвижда в член 2, алинея 1, че:

« Държавата отговаря за вредите, причинени на граждани от органите на дознанието, следствието, прокуратурата и съда от незаконно:

(...)

4. прилагане от съда на принудително лечение или принудителни медицински мерки, когато те бъдат отменени поради липса на законно основание (...) »

ПРАВНА ОБСТАНОВКА

I. ОТНОСНО ПРЕТЕНДИРАНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 5 § 1 е) ОТ КОНВЕНЦИЯТА

27. Жалбоподателят се оплаква, че е незаконно и произволно лишен от свобода, в нарушение на член 5 § 1 е) от Конвенцията, който гласи :

« Всеки има право на свобода и сигурност. Никой не може да бъде лишен от свобода, освен в следните случаи и по реда, предвидени от закона :

(...)

е) законосъобразно лишаване от свобода (...) на душевно болни лица (...) ; »

28. Правителството се противопоставя на тази теза. Според него, пребиваването на жалбоподателя в психиатричното заведение е било доброволно и не може да се счита за „лишаване от свобода” по смисъла на член 5 § 1 е).

А. Относно допустимостта

29. Съдът установи, че настоящият иск не е явно необоснован по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията. Той установи, освен това, че не са налице други мотиви за недопустимост. С оглед на това, жалбата следва да бъде определена като допустима.

Б. По същество

1. Становища на страните

30. Жалбоподателят поддържа твърдението си, че хоспитализацията му в психиатрично заведение съвсем не е била доброволна, а че е бил настанен против волята си в изпълнение на разпореждането на районния прокурор. Той припомня, че е протестирал срещу постановлението, подавайки жалби пред компетентните прокурори и формулирайки забележка в съгласието, с което се е подложил на психиатричните изследвания. Освен това, той посочва, че никога не би подписал това съгласие, ако не се бе опасявал, да не бъде изпратен в друго заведение, където е следвало да бъде при по-тежък режим и където не би могъл да се ползва от домашен отпуск. Той отбелязва също, че ако бе свободен да напуска заведението, когато пожелае, не би му се налагало да представя изрични писмени искания в този смисъл преди всеки домашен отпуск и да получава разрешение от страна на медицинския персонал. Също така, той заявява, че докато е било в сила постановлението от 27 ноември 1992 г., той основателно е можел да се опасява, че ще бъде принудително върнат в психиатричното заведение, ако бе решил да не се върне след домашен отпуск. Най-накрая, той обръща внимание на Съда върху факта, че едва след отмяната на въпросното постановление той е бил окончателно освободен.

31. Той счита, също така, че задържането му не е било нито законно, нито оправдано. Счита, че е било незаконно с оглед приложимото вътрешно законодателство, тъй като не е получил покана доброволно да се подложи на психиатрично изследване. Той добавя, че вътрешното право, приложимо към момента на събитията, не предоставя необходимото ниво на защита срещу произвол.

32. Правителството счита, че жалбоподателят е бил принудително отведен в психиатричното заведение и, че е освободен след отмяната на постановлението на районния прокурор, но счита, че тези елементи не са достатъчни, за да се направи заключение, че е задържан против волята си. По-специално, изтъква, че жалбоподателя се е съгласил да се подложи на изследванията, предложени от лекарите. От този момент, той е бил със статут на доброволен пациент, който е бил настанен в отворено отделение. Приложимият режим по отношение на

пациентите от неговата категория му позволява да се ползва от домашен отпуск и да напусне окончателно заведението, ако поиска.

2. Преценка на Съда

33. Съдът напомня, че за да се определи дали даден индивид е „лишен от свобода“ по смисъла на член 5, следва да се изхожда от конкретната ситуация и да се вземат предвид множество критерии като вида, ефектите и условията за изпълнение на разглежданата мярка (решение *Engel и други с/у Холандия* от 8 юни 1976 г., серия А № 22, стр. 24, §§ 58-59, и *Х.Л. с/у Великобритания*, № 45508/99, § 89, ЕСПЧ 2004-IX). Освен това, наличието или не на „лишаване от свобода“ следва да се прецени с оглед всички конкретни обстоятелства по делото (виж, *mutatis mutandis*, *Guzzardi с/у Италия*, решение от 6 ноември 1980 г., серия А № 39, стр. 33, § 92).

34. Съдът установи, че страните не оспорват това, че жалбоподателят е бил отведен против волята си в психиатрично заведение на 27 ноември 1992 г., по силата на прокурорско постановление, произнесено същия ден. Те не оспорват и факта, че заинтересованото лице е било освободено, едва след като отмяната на горепосоченото постановление е била доведена до знанието на отговорните лица от упоменатото заведение. Освен това, Съдът отбелязва, че въпреки че Правителството поддържа твърдението, че жалбоподателят е бил настанен в отворено отделение, не се оспорва това, че изходите на психиатричното заведение са били пазени и, че заинтересованият е трябвало да иска разрешение, за да излезе.

35. Всъщност, това което се оспорва, е статутът на жалбоподателя по време на настаняването му и по-специално възможността му да напусне заведението по собствено желание, без заплахата да бъде принудително върнат. Според Съда, фактът, че жалбоподателя е бил освободен едва след отмяната на постановлението на районния прокурор, поставя под сериозно съмнение тезата на Правителството, което твърди, че настаняването на жалбоподателя в психиатричното заведение е било превърнато в доброволно пребиваване по силата на подписаното няколко дни след настаняването съгласие от страна на жалбоподателя. Освен това, Съдът констатира, че по време на събитията, вътрешното законодателство не урежда по ясен и предвидим начин правомощията на прокуратурата в областта на настаняването в психиатрично заведение (параграф 42 по-долу). При тези обстоятелства, жалбоподателят не е могъл да бъде уверен в статута си на доброволен пациент, докато прокурорското постановление не е било нито прекратено, нито отменено. Именно за да получи ясен отговор относно своето положение, той се свързал с адвокат и подал жалби.

36. С оглед на тези доказателства, Съдът счита, че ситуацията, в която се е намирал жалбоподателят, следва да бъде определена като „лишаване от свобода“.

37. Съдът напомня, по-нататък, че, за да бъде спазен член 5 § 1, лишаването от свобода трябва да бъде „законосъобразно“ и извършено „по реда, предвиден в закона“. В тази област, Конвенцията препраща основно към националното законодателство, но изисква освен това всяко лишаване от свобода да съответства на изискванията на член 5: защита на индивида срещу произвол (*Winterwerp с/у Холандия*, решение от 24 октомври 1979 г., серия А № 33, стр. 17, § 39 ; *Aerts с/у Белгия*, решение от 30 юли 1998 г., *Сборник решения и постановления* 1998-V, стр. 1961, § 46 ; *Hutchison Reid с/у Великобритания*, № 50272/99, § 47, 20 февруари 2003 г.).

38. По силата на съдебната практика на Съда, даден индивид може да бъде счетен за „душевно болен“ и да бъде обект на лишаване от свобода единствено, ако следните три условия са кумулативно дадени: на първо място, душевното му разстройство трябва да е установено по достоверен начин; на второ място, душевното му разстройство, трябва да бъде от характер или в мащаб, който да налага настаняването за лечение; на трето място, настаняването не може да бъде основателно продължавано, освен при продължаване на нарушението (виж, сред други, *Върбанов с/у България*, № 31365/96, § 45, ЕСПЧ 2000-X ; *Hutchison Reid*, цитирано по-горе, § 48).

39. Лишаването от свобода на едно лице, считано за душевно болно, може да се счита за съответстващо на член 5 § 1 е) от Конвенцията, единствено ако е решено със становището на лекар-експерт, като в противен случай гаранцията за защита срещу произвол, свързана с член 5 от Конвенцията, не би била осигурена. От тази гледна точка, възприетите форма и процедура могат да зависят от обстоятелствата и Съдът счита за приемливо в спешни случаи, когато едно лице е задържано поради агресивното си поведение, такова становище да бъде взето веднага след ареста. Във всички други случаи е необходимо предварително становище. При липса на друга възможност, например, поради отказ от страна на заинтересования да се представи за преглед, трябва да се изиска поне преценката на лекар-експерт въз основа на документите по делото, в противен случай не може да се твърди, че душевното заболяване на заинтересованото лице е установено по достоверен начин (*Върбанов*, цитирано по-горе, § 47 ; *R.L. и M.-J.D. с/у Франция*, № 44568/98, § 117, 19 май 2004 г.).

40. Съдът констатира, че по конкретното дело, както и по делата *Върбанов* и *Кепенеров с/у България*, използваната законодателна уредба за постановяване настаняването на жалбоподателя не предоставя необходимото ниво на защита срещу произвол, доколкото не предвижда консултирането с лекар като предварително условие при

вземането на решение за настаняване за провеждане на задължителни психиатрични изследвания (*Върбанов*, цитирано по-горе, §§ 50-53 ; *Кепенеров с/у България*, № 39269/98, §§ 35-38, 31 юли 2003 г.). Той установява, че жалбоподателят е бил настанен по решение на прокурор, взето, без да е получено предварително становище от лекар, въпреки че за жалбоподателя не е имало данни за предходни психологични проблеми и, че случаят очевидно не е бил спешен. С оглед на изложеното, Съдът счита, че настаняването на жалбоподателя не представлява „законосъобразно задържане (...) на душевно болен“ по смисъла на член 5 § 1 е) (*Върбанов*, цитирано по-горе, §§ 45-47).

41. Освен това, Съдът отбелязва, че вътрешното законодателство приложимо по време на събитията, и по-специално член 185, алинея 1, от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г., не съдържа никаква разпоредба, позволяваща на прокурора да реши настаняването на дадено лице в психиатрично заведение, за да му бъде извършен психиатричен преглед. В тази връзка, Съдът напомня, че изразите „законосъобразен“ и „по реда предвиден от закона“ изискват инкриминираната мярка да е предвидена във вътрешното законодателство и се отнасят също до качеството на въпросното законодателство, като се изисква то да бъде достъпно за подсъдимите и предвидимо (*Amann c/y Suisse* [GC], № 27798/95, § 50, ЕСПЧ 2000-II, и решение *Amuur c/y France* от 25 юни 1996 г., *Сборник* 1996-III, стр. 850-851, § 50).

42. Най-накрая, Съдът отбелязва, че Софийска градска прокуратура е констатирала, че, като страдаща от множество процесуални пороци, процедурата по настаняване на жалбоподателя в психиатрично заведение противоречи на българското законодателство. Освен това, тя констатира, че, считано от 17 декември 1992 г., компетентният прокурор е отменил атакуваната мярка по настаняване, но това решение не е било изпълнено до 30 декември 1992 г. Става ясно, че поне в този интервал продължаването на задържането на жалбоподателя е незаконосъобразно с оглед вътрешното законодателство.

43. С оглед на това, Съдът счита, че е налице нарушение на член 5 § 1 от Конвенцията, доколкото лишаването от свобода на жалбоподателя е било незаконосъобразно съгласно алинея е) от тази разпоредба и не намира никаква основа във вътрешното законодателство, което освен това, не е предоставяло необходимото ниво на защита срещу произвола, тъй като не изисква предварително медицинско становище. Освен това, след 17 декември 1992 г., задържането се явява незаконосъобразно според вътрешното законодателство.

II. ОТНОСНО ПРЕТЕНДИРАНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

44. Жалбоподателят се оплаква от прекомерната продължителност на процедурата за обезщетяване на вреди. Той се позовава на член 6 § 1 от Конвенцията, чиято приложима част в случая гласи следното:

« Всяко лице, при решаването на правен спор относно неговите граждански права и задължения или основателността на каквото и да е наказателно обвинение срещу него (...) в разумен срок от независим и безпристрастен съд (...) »

45. Правителството е противопоставя на тази теза. То подчертава, че жалбоподателят сериозно е съдействал за продължителността на процедурата пред районния съд, като не е обявил адрес, на който може да получава призовки и други съдебни книжа, като често е отсъствал от България по време на същият този първоначален период. То поддържа, че последващите стадии на процедурата са протекли при възможно най-добрите срокове, като се има предвид фактическата и правна сложност на делото.

46. Жалбоподателят репликира, че е посочил адрес за кореспонденция и, че е назначил адвокат, което би трябвало да е достатъчно, за да се осигури безпрепятствения ход на инстанцията. Той отбелязва, че дори ако се приеме, че е отговорен за някои от отлаганията на процедурата пред районния съд, тя е приключила за по-малко от две години. Докато общата съдебна процедура е продължила около 6 години.

A. Относно допустимостта

47. Съдът констатира, че настоящата жалба не е явно необоснована по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията. Той установи, освен това, че не вижда никакъв друг мотив за недопустимост. С оглед на това, тя следва да се приеме за допустима.

Б. По същество

48. Съдът подчертава, че периодът, който следва да бъде взет предвид обхваща девет години и осем месеца за трите съдебни инстанции.

49. Той напомня, че разумният характер на продължителността на дадена процедура се преценява според конкретните обстоятелства и като се имат предвид критериите установени от съдебната практика на Съда, по-специално сложността на делото, поведението на

жалбоподателя и това на компетентните власти (виж, сред множество други, *Pélissier u Sassi c/y Франция* [GC], № 25444/94, § 67, ЕСПЧ 1999-II).

50. Съдът отбелязва, че процедурата в конкретния случай не е представлявала особена сложност, като доброволният или не характер на настаняването на жалбоподателя е единственият оспорван въпрос. А този въпрос е бил по принцип изяснен със съдебна експертиза при първоначалното разглеждане на делото от районния съд. Що се отнася до залога за заинтересования, Съдът счита, че е важно, искането за обезщетение да се основава на незаконосъобразното задържане в психиатрично заведение.

51. По отношение на поведението на жалбоподателя, Съдът приема, че то може да е било в основата на известно забавяне – чиято продължителност към момента не е уточнена – възникнало по време на първото производство пред районният съд, което е продължило общо една година и единадесет месеца. Той установява, също така, че измененията, внесени от жалбоподателя в неговите претенции за обезщетение, са довели до препращането на делото до по-горната компетентна юрисдикция, но това не може само по себе си да обясни общата продължителност на процедурата. С оглед на това, Съдът отбелязва, че второто разглеждане на делото на първа инстанция е отнело над четири години и три месеца (от 17 април 1997 г. до 20 юли 2001 г.) и, че Правителството не е изтъкнало основателни причини за оправдаването на този срок.

52. При тези обстоятелства, като се има предвид общият значителен срок на процедурата, залогът който тя е имала за жалбоподателя и закъснението с четири години и три месеца упоменато по-горе, Съдът счита, че казусът не е разгледан в разумен срок.

53. С оглед на това, налице е нарушение на член 6 § 1.

III. ПО ОТНОШЕНИЕ НА ДРУГИТЕ ПРЕТЕНДИРАНИ НАРУШЕНИЯ

54. Жалбоподателят се оплаква, на следващо място, че жалбите му срещу постановлението на районния прокурор са останали без разглеждане и осъжда прекомерната продължителност на лишаването му от свобода. Във връзка с това той се позовава на член 5 §§ 3 и 4, в които се казва следното:

« 3. Всеки арестуван или лишен от свобода в съответствие с разпоредбите на параграф 1 с) на този член (...) има право на гледане на неговото дело в разумен срок или на освобождаване преди гледането на неговото дело в съда. Освобождаването може да бъде обусловено от даването на гаранции за явяване в съда. »

« 4. Всеки арестуван или лишен от свобода има право да обжалва законосъобразността на своето задържане в съда, който е задължен в кратък срок да се произнесе; в случай че задържането е неправомерно, съдът е длъжен да нареди незабавното освобождаване на задържаното лице. »

55. Съдът отбелязва, че по своята същност задържането на жалбоподателя попада под действието на параграф 1 е), а не на параграф 1 с) от член 5. Поради това оплакването, основаващо се на член 5 § 3, се явява несъвместимо *ratione materiae* със разпоредбите на Конвенцията.

56. По отношение на оплакванията, основани на член 5 § 4, Съдът отбелязва, че спорното постановление е било отменено на 17 декември 1992 г., по искане на майката на жалбоподателя. Жалбоподателят е бил запознат с тази отмяна най-късно на 30 декември 1992 г., когато е бил освободен от психиатричното заведение. След тази дата, жалбите внесени от заинтересования са били безпредметни. Истина е, че впоследствие жалбоподателят е ангажирал процедура за обезщетяване на вреди, която е можела да му позволи да получи обезщетение за незаконосъобразното му задържане и съответно представлява ефикасна мярка за обжалване относно оплакването му за непризнаване на член 5 § 1 е). Все пак, тази процедура не е можела да доведе до присъждане на адекватно обезщетение по настоящата жалба, тъй като изложените обстоятелства не влизат в приложното поле на закона за отговорността на държавата. А, при липсата на вътрешни възможности за обжалване, шест месечният срок започва да тече от момента, в който ситуацията, предмет на жалбата, е престанала да съществува (виж *De Becker с/у Белгия*, № 214/56, решение на Комисията от 9 юни 1958 г., *Решения и доклади* 2, стр. 215). При тези обстоятелства, настоящото оплакване е представено в Съда след изтичането на шестмесечният срок.

57. С оглед на горните мотиви, Съдът приема, че тази част от жалбата следва да бъде отхвърлена по силата на член 35 §§ 1 и 4.

IV. ОТНОСНО ПРИЛОЖЕНИЕТО НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

58. Според член 41 от Конвенцията,

« Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна. »

A. Обезщетение за вреди

59. Жалбоподателят претендира 40 900 евро (EUR) за неимуществени и имуществени вреди. Той твърди, че настаняването му в психиатрично заведение го е смутило до степен, в която не е могъл да продължи обучението си и да си намери работа.

60. Правителството не прави коментар.

61. Съдът не вижда причинно-следствена връзка между установеното нарушение и претендираните имуществени вреди и отхвърля това искане. За сметка на това, счита, че следва да бъдат присъдени на жалбоподателя 5 000 EUR като обезщетение за неимуществени вреди.

Б. Съдебни разноски

62. Жалбоподателя претендира 990 EUR за направени разноски пред вътрешните инстанции. Той иска по-специално възстановяването на съдебната такса, която е бил осъден да заплати вследствие на жалбата си за обезщетяване на вреди. За разноските, ангажирани пред Съда, претендира 15 EUR.

63. Правителството не представя коментар.

64. Според съдебната практика, жалбоподателят може да получи възстановяване на разходите си, само доколкото са действително установени, необходими и в разумен размер. В случая, като се съобразява с представените на неговото внимание доказателства и горепосочените критерии, Съдът счита за разумно да присъди сумата от 600 EUR за всички разходи и я присъжда на жалбоподателя.

В. Лихва за забава

65. Съдът счита за уместно лихвата за забава да се изчислява на основата на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, към която се добавят три процента.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ, СЪДЪТ, ЕДИНОДУШНО,

1. *Приема*, че жалбата е допустима по отношение на претендираните нарушения на член 5 § 1 е) и 6 § 1 и недопустима за останалото ;
2. *Приема*, че е налице нарушение на член 5 § 1 е) от Конвенцията;
3. *Приема*, че е налице нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията ;
4. *Приема*
 - а че държавата-ответник следва да заплати на жалбоподателя, в срок от три месеца от влизането в сила на решението съгласно член 44 § 2 от Конвенцията, следните суми, като легова равностойност по курса, приложим в деня на плащането:
 - i. 5 000 EUR (пет хиляди евро), както и всички суми, дължими като данъци и такси, за неимуществени вреди ;
 - ii. 600 EUR (шестстотин евро), както и всички суми, дължими като данъци и такси, за разноси ;
 - б) че от изтичането на горепосочения срок до изплащането на определените суми, върху тях ще се начислява проста лихва, равна на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, приложима през този срок, увеличена с три процента;
5. *Отхвърля* искането за справедливо удовлетворение в останалата му част.

Изготвено на френски език и съобщено писмено на 3 юли 2008 г., в съответствие с член 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия Вестердик
Секретар

Пеер Лоренцен
Председател